

مختصات اقتصاد گردشگری پایتخت

بیش از ۱۱۲ هزار نفر در گردشگری تهران اشتغال دارند

در بازه ۱۰ ساله اخیر و در تهران، تعداد افراد شاغل در حوزه‌های مربوط به گردشگری سالانه و به‌طور میانگین ۸/۶ درصد افزایش پیدا کرده است و از این حیث، پایتخت ایران در رتبه دوم سریع‌ترین شهرهای جهان در رشد اشتغال‌زایی در توریسم قرار گرفته است. این یافته اخیر «شورای جهانی سفر و گردشگری (WTTC)» است که در گزارش جدید خود با عنوان «سفر و گردشگری شهری» که به صورت سالانه منتشر می‌شود، منعکس شده است. به‌موجب یافته‌های این گزارش که در آن مشارکت بخش گردشگری در اقتصاد ۷۲ شهر از سراسر جهان مورد بررسی قرار گرفته، در سال ۲۰۰۷ میلادی بیش از ۵۸ هزار نفر در پایتخت ایران شغلی در حوزه گردشگری داشتند و این رقم در سال ۲۰۱۷ از ۱۱۲ هزار شغل نیز فراتر رفته است.

اقتصاد گردشگری شهری

در این گزارش تصریح شده است که مناطق شهری در سراسر دنیا، ۵۴ درصد از جمعیت جهان را در دل خود جا داده و این مناطق امروز تبدیل به مراکز اقتصادی جهان و مرکز رشد و توسعه و نوآوری شده‌اند. ۴۵ درصد از سفرهای برون‌مرزی گردشگران در سراسر جهان، یعنی سالانه به‌میزان نیم میلیارد سفر، به منظور بازدید از یک مقصد شهری صورت می‌گیرد و در سال‌های اخیر شهرها بدل به موتور پیشران صنعت توریسم در دنیا شده‌اند؛ به‌گونه‌ای که سرعت افزایش تقاضا برای سفر به مقاصد شهری بسیار بیشتر از میانگین افزایش تقاضا برای سفرها در یک دهه گذشته بوده است. بنا به یافته‌های WTTC و در سال ۲۰۱۷، شهرهای شانگهای، پکن و پاریس بزرگ‌ترین بازارهای گردشگری در جهان بوده‌اند که به‌ترتیب ۳۵ میلیارد دلار، ۳۲/۵ میلیارد دلار و ۲۸ میلیارد دلار در تولید ناخالص داخلی نقش‌آفرینی کرده‌اند. همچنین در ادامه این فهرست، شهرهای اورلاندو و نیویورک قرار دارند که صنعت گردشگری هر کدام ۲۴/۸ میلیارد دلار در تولید ناخالص داخلی ایالت متحده آمریکا نقش‌آفرینی کرده است؛ ارقام هنگفتی که از کل تولید ناخالص داخلی بسیاری از کشورها نیز بیشتر است و نشان از جایگاهی دارد که صنعت گردشگری و خصوصاً توریسم شهری به آن رسیده است.

عوااید مالی قابل توجه در این صنعت موجب شده که اکنون گردشگری منبع اصلی درآمد بسیاری از شهرهای جهان باشد. بنا بر آمارهای موجود در گزارش «شورای جهانی سفر و گردشگری» و در سال ۲۰۱۷، صنعت توریسم در شهرهای کانکون در مکزیک، مراکش در مغرب، ماکائو در جنوب چین، اورلاندو در آمریکا و آنتالیا در ترکیه به‌ترتیب با مشارکت ۴۹/۶ درصدی، ۳۰/۲ درصدی، ۲۹/۳ درصدی، ۱۸/۷ درصدی و ۱۷/۶ درصدی در تولید ناخالص داخلی، بیشترین نقش‌آفرینی اقتصادی را در شهرهای جهان داشته‌اند. به‌دنبال چین مشارکتی در اقتصاد شهری است که گردشگری و بنگاه‌های فعال در آن بدل به موتورهای بلاوقفه اشتغال‌زایی شده‌اند. در سال ۲۰۱۷ و تنها در جاکارتای اندونزی، یک میلیون و ۱۷۲ هزار نفر و در پکن نیز ۸۹۲ هزار نفر در صنعت گردشگری مشغول به کار هستند. ارقامی که برای شهرهای مکزیکوسیتی، شانگهای و بانکوک به‌ترتیب ۷۵۷ هزار نفر، ۶۸۳ هزار نفر و ۶۴۶ هزار نفر است و به این ترتیب درصد بالایی از کل شغل‌های موجود در این کلان‌شهرها مربوط به گردشگری است.

جایگاه توریستی تهران

اما «شورای جهانی سفر و گردشگری» در این گزارش و ذیل نکات برجسته یافته‌های آماری خود، در دو مورد به نام تهران اشاره کرده است؛ نخست آنجا که نام پایتخت ایران پس از ابوظبی، به‌عنوان پرسرعت‌ترین شهر جهان در ایجاد اشتغال در حوزه گردشگری طی سال‌های ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۷ ذکر شده و دوم آنکه این نهاد بین‌المللی در کنار قاهره، استانبول و آنتالیا، از تهران نیز به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین کام‌بک‌های توریستی در سال ۲۰۱۷ یاد کرده است. با آن که گردشگری در این چهار شهر در سال ۲۰۱۶ با رکود و افت مواجه شد اما در سال ۲۰۱۷ به‌ترتیب ۴/۳۴ درصد، ۱/۱۳ درصد، ۲/۹ درصد و ۰/۹ درصد رشد اقتصادی در حوزه توریسم آنها به‌ثبت رسید. به باور WTTC این امر نتیجه بهبود و ثبات فضای سیاسی و افزایش امنیت در کشورهای مربوطه بوده است.

بنا به آمارهای موجود در این گزارش، مشارکت صنعت گردشگری در تهران در تولید ناخالص داخلی در سال ۲۰۱۷ به‌میزان ۷/۲ میلیارد دلار بوده که تخمین زده می‌شود این شهر معادل ۴/۲ میلیارد دلار از محل هزینه‌کرد گردشگران داخلی ایرانی از توریسم درآمد داشته است. این درحالی است که گردشگری تهران در سال ۲۰۰۷ حدود ۴/۱ میلیارد دلار در تولید ناخالص داخلی نقش‌آفرینی کرده بود و به‌این ترتیب و در این بازه زمانی ۱۰ ساله رشد میانگین سالانه ۷ درصدی برای پایتخت به‌ثبت رسیده است. همچنین آمارهای موجود در گزارش WTTC نشان می‌دهد در سال ۲۰۱۷، سهم بازار گردشگری تهران ۲/۲۳ درصد از کل بازار گردشگری ایران بوده، اما تنها ۵/۲ درصد از کل تولید ناخالص داخلی پایتخت را به خود اختصاص داده است. به‌علاوه، ۱۱۲ هزار نفری که در تهران در حوزه گردشگری مشغول به‌کار هستند، ۸/۳ درصد از جامعه شاغلان این شهر و بیش از ۲۰ درصد از کل شاغلان صنعت توریسم ایران را تشکیل می‌دهند.

پیش‌بینی ۱۰ ساله

اما از گزارش «شورای جهانی سفر و گردشگری» چنین برمی‌آید که این نهاد چندان به استمرار این رشد سریع اقتصادی و اشتغال‌زایی در صنعت گردشگری تهران معتقد نیست و پیش‌بینی آن از تعداد شغل‌های مرتبط با گردشگری در پایتخت در سال ۲۰۲۷ و با اندکی تغییر نسبت به‌مقدار کنونی ۷/۱۳۳ هزار شغل است. همچنین پیش‌بینی می‌کند که ابعاد بازار گردشگری تهران در این سال به‌رقم ۷/۳ میلیارد دلار برسد. تهران بزرگ‌ترین شهر ایران و قطب اقتصادی کشور است و به جمعیت زیاد و قرار گرفتن بی‌شمار نهاد دولتی و اقتصادی در آن شهرت دارد. از این رو زمانی که صحبت از گردشگری شهری در ایران می‌شود شاید نخست نام شهرهایی همچون شیراز و اصفهان به ذهن متبادر شود؛ اما نمی‌توان نقش پررنگ پایتخت را در عرصه گردشگری نیز نادیده گرفت. چنانکه «شورای جهانی سفر و گردشگری» در گزارش خود گوشزد کرده، تهران سهم نسبتاً بالایی از صنعت گردشگری کشور را در دو شاخص اشتغال و تولید ناخالص داخلی به خود اختصاص داده است و از آنجا که برای بسیاری از گردشگران ورودی به کشور نخستین مقصد در ایران محسوب می‌شود، ویتترین گردشگری کشور نیز شناخته می‌شود و از این رهگذر اهمیت و حساسیتی دوچندان دارد.

به همین منظور، تهران برای توسعه پایدار در گردشگری خود نیازمند سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های دقیقی است که با تحقق آن رشد اقتصادی در این کلان‌شهر و به دنبال آن کشور شتاب می‌گیرد. به‌علاوه، با سامان گرفتن گردشگری در تهران و رشد متوازن و پایدار این صنعت در پایتخت و رفع نارسایی‌های کنونی، آثار منفی روانی و تبلیغاتی موجود بر گردشگران

خارجی و در بدو ورود به کشور به حداقل می‌رسد و زمینه برای جذب بیشتر گردشگر به ایران و رونق گرفتن سایر مقاصد گردشگری کشور نیز فراهم می‌شود.

وضعیت گردشگری تهران						
میزان اشتغال مستقیم در گردشگری (هزار نفر)			مشارکت مستقیم گردشگری در GDP (میلیارد دلار)			
پیش‌بینی ۲۰۲۷	۲۰۱۷	۲۰۰۷	پیش‌بینی ۲۰۲۷	۲۰۱۷	۲۰۰۷	
۱۳۳/۷	۱۱۲/۲	۵۸/۱	۳/۷	۲/۷	۱/۴	مقدار حقیقی
۳/۵ درصد	۳/۸ درصد	۲/۵ درصد	۳/۵ درصد	۲/۵ درصد	۲/۵ درصد	سهم از اقتصاد تهران
۲۰/۳ درصد	۲۰/۳ درصد	۱۶/۵ درصد	۲۳/۴ درصد	۲۳/۲ درصد	۲۱/۷ درصد	سهم از صنعت گردشگری ایران

منبع: نوید شکراللهی - دنیای اقتصاد